

Värdefulla kultur- präglade lövmarker på Gotland

I ett antal artiklar beskriver vi här de stora naturvärdena i Gotlands kulturpräglade lövmarker. Både hävdade och igenväxta lövängar har visat sig äga en stor rikedom av sällsynta växter, framförallt bland lavar och svampar.

FABIAN MEBUS, OSKAR KULLINGSJÖ &
KARIN WÅGSTRÖM

Gotland är välkänt för sina vackra lövbärande ängar med orkidéer och sjungande halsbandsflugsnappare. Betydligt mindre känt är dock att Gotland intar något av en särställning i norra Europa med avseende på antal rödlistade arter knutna till alm och ask. En analys visar att lövängsmarkerna på Gotland har en iögonfallande rikedom av ovanliga arter (Andersson 2002). Många epifytiska lavar har sin tyngdpunkt i landet just i de gotländska lövmarkerna och flera arter är dessutom mycket sällsynta. Även bland svamparna hittas en relativt stor andel av landets rödlistade arter i Gotlands lövmarker (Johansson 2000).

I de följande artiklarna beskrivs Gotlands hävdade och igenväxta lövängar ur olika perspektiv. Som vanligt i naturvårdssammanhang är inte allting frid och fröjd: Natur- och kulturvärdena är idag hotade kanske mer än någonsin. Igenväxning, fragmentering, felaktig skötsel och brist på skötselpengar och arbetskraft är bara några av orosmolnen. Den oerhört kraftiga fragmenteringen av värdefulla lövmarker och den drastiska minskningen av denna biotop under 1900-talet inger farhågor att många av våra ännu mycket artrika områden i själva verket är övermättade på arter. Denna utdöendeskuld leder till att den biologiska mångfalden kan minska i dessa marker trots stora naturvårds-satsningar.

Alvena lindaränge i Vallstena. Foto Tore Hagman.

Följande citat är hämtat ur "Gotlandsänget och dess framtid" skrivet av Lars-Gunnar Romell redan 1942:

Det gäller också en stor sak för hela landet, eftersom gotlandsänget för hela riket är en dyrbarhet, en sista liten fullödlig rest av ett odlingsarv som betytt ovanligt mycket i folkets liv. --- Men detta måste räddas genom ett allmänt kraftuppbåd under de allra närmaste åren, om det inte skall vara för sent.

Frågan är var vi står i dag, drygt sextio år senare. Är det för sent? Har vi något annat val än att målmedvetet satsa på att rädda det som räddas kan så att även kommande generationer kan få uppleva mångfalden i våra gotländska lövängar?

Citerad litteratur

- Andersson, L. 2002. Traktanalys – kartor över rikedomerna av känsliga och sällsynta skogsarter. – Svensk Bot. Tidskr. 96: 313–321.
Johansson, P. 2000. Gotlands lövmarker. – Länsstyrelsen Gotlands län, livsmiljöenheten. Rapport 2000: 3.

Fabian Mebus och Oskar Kullingsjö presenteras på sid. 175 resp. 200. Karin Wågström arbetar på Länsstyrelsen i Gotlands län, bland annat med skoglig naturvård och skogsskötsel frågor. Hon är ledamot i Gotländska ängskommittén.

